

Entre els plecs de la memòria | Carrilades vitals de Joan Bo (i 4)

DELS TRANSPORTS EN CARRO
A LA TRANSICIÓ AL CAMIÓ

Adolf Sintes
Membre de
l'IME

● **NOU DE TRINCA**

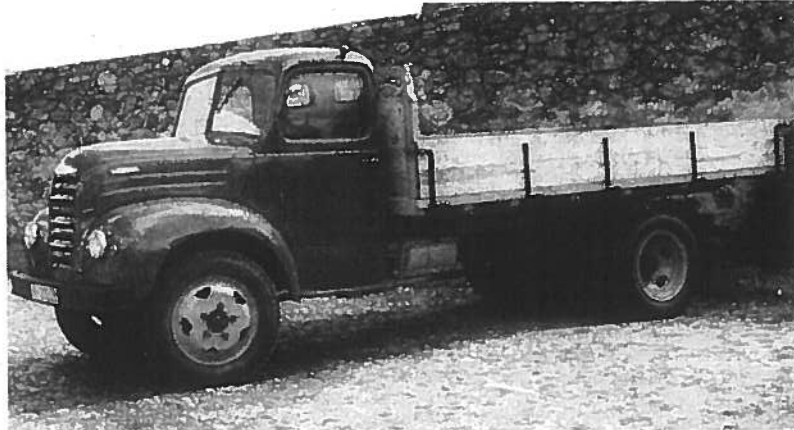
Quan Joan Coll Seguí, Joan Bo, hagué acabat el servei militar va estrenar tot l'equipament: carro, bística i guarniments. El carro el va fer en Toni s'Arader, de Sant Lluís, que els manufacturava més fins i ben acabats. Per fer les rodes va estar un any, de tot d'una els raus just entraven a la caixa, cada dia posava la roda al sol i pegava dos o tres cops als raus amb una maça. Si donaven un toc a la corba feia el so com d'una campana. Era una meravella, duia la roda acampanada, que sortia una mica cap a fora del voltant, així tenia molt d'assentament o peu de palanca; contràriament, si duïen una càrrega molt alta en topar amb un còdol podien tombar. No fa gaires anys el carro encara era a Mongofra Nou.

El cavall, «molt bo i molt guapo», el van comprar a l'amo en Mevis de Binissafúller de n'Huguet (Sant Lluís); abans d'ells hi havien anat altres carreters a veure'l amb la intenció de comprar-lo, però cap d'ells no arribava al que en demanava en Mevis per la bística. Els Coll el van adquirir i el tindrien molts anys al servei del transport.

Pel que fa als guarniments, nous també, duïen una tira de picarols niquelats, la cabeçada, la frontalera (peça més tost ornamental que duïa les inicials seves), la morera (més amunt del mos) i les ulleres, peça que duïen al costat dels ulls (les cucales servien per batre) igualment amb les seves inicials a cada banda.

● **ELS CARROS**

De carros n'hi havia de diferents tipologies. El carro amb balustres servia per tragar palla i sacs, les bandes són més altes, els baixos normalment eren com de xarxa sobre la qual hi posaven

Un camió de la casa Ebro de morro llarg.

Joan Bo amb els cavalls que remuntaven les costes cap a dalt Maó amb el carro de la carn que duïa a Plaça i al quarter de s'Españada. ● FOTO CEDIADA PER J. COLL

● ● ●
L'excel·lent memòria de Joan Coll Seguí en fa un veritable arxiu vivent d'una època i uns oficis

una estora d'espart, disposada per carregar-hi un xavegó gros, omplert amb la forca, que s'enclotava un poc. De fet, a Ciutadella els deien *carros de cordat*, ja que havien d'estrenyer molt les cordes per tal que no fessin massa panxa.

El *calàpet* era un carro més baix que servia per tragar màquines o objectes feixucs, s'utilitzava molt als molls, però també a altres bandes. El *carro de vergeter* era més petit i tirat per un ase o una bística petita, la mateixa que servia per dur la sumada a sa Plaça o per poar a la sinia del verger. El *carro d'hor-*

tolà, emprat pels hortolans de Cala en Porter, ja l'he descrit i fotografiat a la monografia sobre els fructicultors i arrossers d'aquest barranc.

En Nan Bo i el seu fill Joan disposaven del mastodòntic carro de tragar la carn. Com a estris complementaris tenien unes *estisores de ramader*, esmolades pel ferrer de Sant Climent en Santiago Sintes, amb les que marcaven en números romans els vedells que embarcaven a un lloc que tenen pèl, venien un poc doblegades i acabades en una bolleta en lloc d'una punta per no fer-los mal. També disposaven d'un *carregador*, que per mitjà d'una petita enrampada acabava de convèncer aquell animal que s'ajeia o es destorbava per pujar a la caixa del carro o el camió. Tots dos enginyers els compraven a Barcelona, a una ferreteria del carrer Sant Pau.

A més del carro de la carn en tenien dos *de caixa*, com els utilitzats als llocs, amb els que es dedicaven a tragar bagatge, arena, grava, terrossos dels forns de calç i tot el que es presentés.

Un temps van treure molts sacs de carbó de Rafal Fort. A un trós que no podien transitar en carro i cavall per la gran pendent del coster, el treien amb dos ases, un del lloc de Rafal Fort i l'altre de l'hort d'arbres fruiters del barranc, acostumat a treure'n paners de fruita. Posaven tres sacs damunt cada ase amb els escorballs, un a cada costat i un enmig, i estrenyen la corda amb el garrotador, i un altre sac damunt la seva esquena per fer aquell trajecte costerut fins al carro. Feia les sitges son pare del constructor migjorner Torrent Coll i el seu fill Joan.

També va fer molts viatges de palla, sobretot de llocs de la tra-

montana, que duïen a altres llocs de la mitjanja o del migjorn, a sintes i a vergers. De vegades es repartien la feina. Joan l'anava a carregar i son pare s'encarregava de dur-la al nou destí. Fins i tot de Ciutadella arribaven carros plens de palla a la banda de llevant, en Joan recorda a Miquel Ametller i Jaume es Perxando, però no podem amagar que hi havia algun carreter ciutadellenc que, per treure més rendiment al llarg viatge, davall la palla hi duïa dues o tres quartes de blat d'estraperlo.

● **PAS AL CAMIÓ**

La primavera de l'any 1968 a Can Bo van passar de carro al camió. El primer va ser un Ebro vermell nou de morro llarg i 17,5 CV. La caixa era normal, però la van fer

més alta per tragar el bestiar, damunt hi posaven una lona si feia falta. Duïa reductora elèctrica, anava molt bé dins una tanca que s'encallava «posava la reductora damunt la primera marxa i just un puntet de gas. A les Tanques d'en Guimet (es Mercadal) un cop carregats els animals, van haver de sortir dins el llaurat, i havia plogut; amb la reductora a poc a poc ho van aconseguir, quan son pare va tancar les barres, abans de pujar al camió

posà una mà damunt el parafang i va dir: «Si no estigués empegueït te donaria una besada».

Els seus camions sempre van ser de la casa Ebro, molt forts de diferencial «primer s'ajeia (es calava) que no es rompia». Després de l'Ebro de morro llarg van tenir-ne un de xato més modern, matrícula PM 116920, el darrer, matrícula 3440 F ja duïa un motor Perkins, en Joan el menà durant vint-i-tres anys. Traguina el bestiar viu i repartia la carn a les carnisseries. Quan l'esquena es ressentí de dècades de maneig de la carn, i per consell del metge, Joan Coll Seguí deixà aquest transport en mans d'en Climent, que ja treballava amb ell, i es dedicà exclusivament al transport de bestiar viu fins a la jubilació.

Doblement cinematogràfic

► Pocs carreters deuen haver participat en dues pel·lícules. Joan Bo apareix a «El Correo del Rey», una escena gravada a Torret amb barba postissa del llargmetratge estrenat en sessió de gala a Maó el novembre de 1950. També hi van participar altres carreters i genets de les corregudes com Sebastià d'Alcaidís, Toni Mells Torrebít i Toni de sa Leja. L'any 2015 van entrevistar Joan Bo a la pel·lícula «Isla bonita» com a supervivent d'aquell mític rodatge de fa més de 65 anys.

adsintes@telefonica.net

